

תוקף העבודה של יוסף שבדורנו - כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, יש גם את ה"ויגש אליו יהודה", משיח שיבוא בקרוב ממש, "ודוד עבדי נשיא להם לעולם", שבא בסיוע ונתינת כח מיוסף (שבדורנו), "כמוך כפרעה"³, (פרעה דקדושה) ד"אתפריעו ואתגליין מיני כל נהורין"⁴.



לעילוי נשמת

חמותו מרת גיטל ב"ר אשר ע"ה דווינסקי
נפטרה ביום ד' טבת ה'תשנ"ו

אחותו מרת חנה ב"ר יהודה ע"ה ימיני
נפטרה ביום ה' טבת ה'תשנ"ו

אמו מרת שושנה ב"ר שלום ע"ה ימיני
נפטרה בש"ק פ' ויגש, ז' טבת ה'תשס"ב
ת. נ. צ. ב. ה.

נדפס ע"י

הרה"ת ר' אמיתי וזוגתו מרת פייגא שרה
ומשפחתם שיחיו ימיני

*

לעילוי נשמת

ר' יהודה ב"ר צבי הירש ע"ה סטראל
נפטר בש"ק פ' נצבים, ז"ך אלול ה'תשס"ה

וזוגתו מרת טשארנא גיטל בת ר' יעקב ע"ה סטראל
נפטרה בליל ה' טבת ה'תשס"ו
ת. נ. צ. ב. ה.

נדפס ע"י בנם

הו"ח ר' שמואל וזוגתו מרת מלכה שיינדל
ומשפחתם שיחיו סטראל

לקוטי שיחות

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל
שניאורסאהן

מליובאוויטש



ויגש

מתורגם ומעובד לפי השיחות של לקוטי שיחות חלק כה
(תרגום חפשי)



יוצא לאור על ידי
"מכון לוי יצחק"
כפר חב"ד ב'

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושנים לבריאה

נתגלה ווערן בפועל ווי „ודוד עבדי נשיא להם לעולם“, וידעו הגוים כי אני ה' – דעריבער שפיגלט זיך עס אָפּ בפועל אין דעם מצב פון אונזער דור, אַלס הכנה וואָס פירט גלייך אַריין צו דער גאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו.

ולהוסיף, אַז דאָס איז אויך מרומז אין „ויגש אליו יהודה“, אַז צוזאַמען מיט דעם סיוע פון דער תוקף העבודה פון יוסף שבדורנו – כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, האָט מען אויך דעם „ויגש אליו יהודה“, משיח שיבוא בקרוב ממש, „ודוד עבדי נשיא להם לעולם“, וועלכער קומט בסיוע ונתנית כח פון יוסף (שבדורנו), „כמוך כפרעה“, (פרעה דקדושה) ד, „אתפריעו ואתגליין מיני כל נהורין“.

(משיחות ש"פ ויגש, ד' טבת תשנ"ב)

- (1) יחזקאל לו, כה.
- (2) שם, כח.
- (3) פרשתנו מד, יח.
- (4) זח"א רי, א.



כפי שדברו ועוררו כמה פעמים לאחרונה – שע"פ הודעת כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, כבר סיימו את כל ההכנות לגאולה, וכעת צריכים רק להמשיך את הגאולה בפועל בגשמיות וחומריות העולם (חומריות שנעשית לגשמיות), בגלוי לעיני בשר.

... היום צריך רק לפקוח את העיניים, ואז יראו איך שכל העולם תובע שכל יהודי יהי' כבר בהמעמד ומצב דגאולה האמיתית והשלימה. ויש לומר, שזה גופא הוא הטעם לכך שרואים כיום איך שיהודים יכולים לעמוד בעיני היהודים עם כל התוקף והבעלות [הבעה ב'תישקייט] גם על אוה"ע – ואין הדבר תלוי אלא ברצונם – דכיון שעומדים מיד לפני הגאולה, שבה יתגלה בפועל כיצד „ודוד עבדי נשיא להם לעולם“, וידעו הגוים כי אני ה' – לכן זה משתקף בפועל במצב של דורנו, כהכנה המוליקה ישירות לגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו. ולהוסיף, שזה מרומז גם ב"ויגש אליו יהודה", שיחד עם הסיוע של

נשיא להם לעולם, ואם כך, זוהי, לכאורה, אינה אחדות מושלמת, כי מלכות יוסף (אפרים) שהיתה עד אז מלכות כשלעצמה תתבטל לעולם, ואז ישנו רק עץ אחד של יהודה?⁸

לכאורה ניתן היה לומר שגם לעתיד לבוא תהיינה שתי דרגות במלוכה, כנאמר בגמרא⁹ על דוד ועל משיח – „כגון קיסר ופלגא קיסר“. ובדומה לכך יהיה לגבי מלכות יהודה ומלכות יוסף¹⁰.

אך גם זו אינה אחדות מושלמת, כי יהודה יהיה לעולם נעלה יותר ובנפרד מיוסף, ובנוסף לכך, אי אפשר לומר זאת על מלכות יוסף – מלכות עשרת השבטים, כי בכל מקום מפורש, שלעתיד לבוא תהיה המלכות של מלך המשיח בלבד, כפי שמוכן גם מדברי ההפטרות עצמה: „ומלך אחד יהיה לכולם.. ורועה אחד יהיה לכולם“.

והמופיע במדרשי חז"ל¹¹ אודות משיח בן יוסף¹², אין מדובר על אותה תקופה של משיח בן דוד¹³, אלא בתקופה קודמת – לפני שמתממשת בפועל מלכות משיח בן דוד.

ב. „תקרובתא דעלמא בעלמא“

כדי להבין זאת יש להקדים ולבאר, את

(8) ובזמן משיח בן יוסף יהי' רק עץ אחד דיוסף – כבמפרשים עה"פ ובמדרו"ל – וראה לקמן הערה 13.

(9) סנהדרין צח, סע"ב.

(10) להעיר אשר דוד ומשיח (דלעיל בפנים) – שניהם מיהודא, אבל בראב"ד ספ"א דהל' מלכים מפרש, דבאופן כזה הי' אפשר להיות ע"פ תורה מלך (משאר) ישראל לעולם (אבל – דן בהלכה שבדבר ובזמנה), ולא בנוגע לפועל בימיהו (מ). וראה צפע"צ עה"ת ויחי מט, ט.

(11) סוכה נב, א"ב. זח"א בהשטות רסג, א. ח"ג רנב, א. ובכ"מ – ראה תו"ט ויחי מט אות של. שערי זרר לסוכה שם, א ובחנמין שם.

(12) וכבר העירו ושק"ט באחרונים שברמב"ם לא הזכיר כלל ע"ד משיח בן יוסף.

(13) להעיר מאברבנאל ליחזקאל שם דמפרש הפסוקים (המובאים בהפטרות) דמתחלה ימלוך משיח בן יוסף על כל ישראל ואח"כ ימלוך משיח בן דוד.

א. הפרשה וההפטרות – איחוד יהודה ויוסף

ידוע שכל הפטרה היא „מענינה של פרשה“¹. הקשר שבין הפטרת פרשתנו לבין הפרשה הוא בפשטות:

תוכנה, תחלתה, של פרשת ויגש היא, כשמה, הגשתו של יהודה ליוסף. זו אינה רק „גישה“ ופגישה בין יחידים לכשלעצמם – יהודה ויוסף, אלא, כמוסבר בוורה², שעל הגשת יהודה ליוסף נאמר³ „כי הגה המלכים נועדו, דא יהודה ויוסף בגין דתרווייהו מלכים“, שמהות הפגישה היא – „תקרובתא דעלמא בעלמא לאתאחדא דא בדא למהוי כולא חד .. ואתאחדו דא בדא“⁴ (= קירוב עולם בעולם לאיחודם זה בזה להיות הכל אחד .. והתאחדו זה בזה).

וזה גם תוכנה של ההפטרות⁵, העוסקת באיחוד מלכות יהודה ומלכות יוסף לעתיד לבוא: „קח לך עץ אחד וכתוב עליו ליהודה... עץ אחד וכתוב עליו ליוסף... וקרוב אותם... והיו לאחדים בידך .. כה אמר אדני... ועשיתי אותם לגוי אחד... ומלך אחד יהיה לכולם... ולא יהיו עוד לשני גוים ולא יחצו עוד לשתי ממלכות עוד“.

אך יש לבאר, כיצד אומרים שהם יהיו „לאחדים“ („ועשיתם לעץ אחד והיו אחד בידך“⁶) – אשר בנמשל הכוונה היא שייחפכו „לגוי אחד .. ומלך אחד יהיה לכולם“:

הרי ה„מלך אחד“ יהיה לעולם דוקא משבט יהודה, כנאמר בהמשך⁷, „ועבדי דוד מלך עליהם ורועה אחד יהיה לכולם .. ודוד עבדי

(1) טושו"ע או"ח ר"ס רפד. שו"ע אדה"ז שם וסרפ"ג. טאו"ח סתכ"ח. רמ"א שם ס"ח.

(2) פרשתנו רז, א (וראה גם שם סע"א). וראה גם ב"ר פצ"ג, ב.

(3) תהלים מז, ה.

(4) זרז שם (ע"א).

(5) יחזקאל לו, טו ואילך.

(6) שם, יט. וראה רד"ק שם.

(7) שם, כד"כ.

נתן תודות לשם".

* * *

מהענינים העיקריים דגאולה האמיתית והשלימה – בנין ביהמ"ק השלישי (למעלה מהמשכן, מבית ראשון ומבית שני), „מקדשי אדני כוננו ידיך” . . יש להוסיף ביתר שאת וביתר עוז ב„מעשינו ועבודתינו” בענינים שהם מעין ודוגמא והכנה לבניית בית המקדש השלישי – ע"י בנין בתים חדשים (והוספה וחזיון הבתים הקיימים כבר) בתים בכל ג' הקוין דתורה תפלה וגמ"ח.

(משיחות ש"פ ויגש, ה' טבת תנש"א)



(6) ראב"ע עה"פ.

(7) בשלח טו, יז.

נו.

ווי גערעדט און מעורר געווען כמה פעמים לאחרונה – אז לויט דער הודעה פון כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו, האָט מען שוין פאַרענדיקט אַלע הכנות צו דער גאולה, און איצטער דאַרף מען נאָר ממשיך זיין די גאולה בפועל אין גשמיות וחומריות העולם (חומריות וואָס ווערט איבערגעמאַכט אויף גשמיות), בגלוי לעיני בשר.

... היינט דאַרף מען נאָר אויפגעפּענען די אויגן, וועט מען זען ווי די גאַנצע וועלט מאַנט אַז יעדער איד זאָל שוין שטיין אין דעם מעמד ומצב פון גאולה האמיתית והשלימה.

ויש לומר, אַז דאָס גופא איז דער טעם פאַרוואָס מ'זעט היינט ווי אידן קענען שטיין בעניני היהודים מיטן גאַנצן תוקף און בעה"בישקייט אויך אויף אוה"ע – ואין הדבר תלוי אלא ברצונם – וואָרום היות, אַז מ'שטייט גלייך פאַר דער גאולה, ווען עס וועט

הסיפור המובא בוזהר¹⁴ לפני הביאור, כדלעיל, על משמעות הגשת יהודה ליוסף, שהיא „תקרובתא דעלמא בעלמא .. למהוי כולא חד”, וכך מסופר שם:

רבי יצחק ורבי יהודה הוו יתבי ליליא חד ולעאן באורייתא (= ישבו לילה אחד ועסקו בתורה), אמר רבי יצחק לרבי יהודה: הא תנינן דכד ברא קודשא בריך הוא עלמא (= הרי שנינו שכאשר ברא הקדוש-ברוך-הוא את העולם) עבד עלמא תתאה כגונא דעלמא עילאה (= עשה עולם תחתון בדומה לעולם עליון) וכולא דא לקבל דא ואיהו יקרי' לעילא ותתא (= והכל הוא זה כנגד זה וזהו כבודו למעלה ולמטה), אמר רבי יהודה הכי הוה ודאי (= כך הוא ודאי) וברא אדם על כולא, הדא הוא דכתיב¹⁵ (= שנאמר) אנכי עשיתי ארץ ואדם עליה בראתי .. דאיהו קיומא דעלמא למהוי כולא בשלימו חד (= שהוא קיום העולם המביא את העולם לשלמות אחת).

אבי מורי מבאר בהערותיו על הוזהר¹⁶, כדרכו – לפי הקבלה, את הקשר שבין האמרות לבין אומריהן, שמצד בחינת רבי יצחק, גבורה¹⁷, הרי „עלמא תתאה (רק) כגונא דעלמא עילאה”, כלומר, שיש ביניהם דמיון, אך אלה הם עולמות שונים, ובחינת רבי יהודה, חסד¹⁷, מחדשת, שהקשר שבין „עלמא תתאה” לבין „עלמא עילאה” לא יהא רק בהיותם דומים ומתאימים זה לזה, אלא באופן של „למהוי כולא בשלימו חד”, אחדות מוחלטת ביניהם.

אך אבי מורי אינו מבאר את הקשר שבין ענין זה לבין תוכן הפרשה, בהסתמכו על כך (כאמור פעמים רבות), שענינים פשוטים יובנו מעצמם¹⁸.

וכך בעניננו: הקשר של סיפור זה לתוכן הפרשה מובן מהמשך דברי הוזהר שם: לאחר

הסיפור¹⁹ מסביר הוזהר, כדלעיל, שמשמעות הגשת יהודה ליוסף היא הקירוב של „עלמא בעלמא”²⁰... למהוי כולא חד”, בדומה לדברי רבי יהודה שעלמא תתאה ועלמא עילאה²¹ נעשים „כולא בשלימו חד”.

ג. האחדות בעולמות דוקא על ידי התורה

לפי זה יש לומר, שהוזהר מקדים ומביא את הסיפור הנ"ל, לא רק כדי להזכיר פרט מסויים בענין ה„קירוב” של שני העולמות השונים, אלא משום שהמשמעות של האחדות בין עלמא תתאה לבין עלמא עילאה המבוארת בסיפור זה, מסייעת להבנת הגשת יהודה ליוסף – „תקרובתא דעלמא בעלמא”²⁰.

וכך מובן גם מדוע מקדים הוזהר ומדגיש בסיפור זה, ש„רבי יצחק ורבי יהודה הוו יתבי לילא חד ולעאן באורייתא”,

שהרי, לכאורה, נדרש הסבר: מכך שמסופר על דברי התורה שאמרו, מובן מאליו שהם עסקו אז בתורה. ומדוע יש להקדים לדברי תורה אלה, ולציין שהיו במצב של „לעאן באורייתא”²²?

אלא, שבאחדות שבין „עלמא תתאה” ובין „עלמא עילאה” באופן של „למהוי כולא בשלימו חד” יש חידוש מיוחד שאינו קיים באופנים אחרים של שלום ואחדות, וכדי להגיע לידי החידוש המיוחד באופן זה של שלום ואחדות, דרושה ההכנה וההקדמה של „לעאן באורייתא”: (א) הדבר קשור בתורה, (ב) דוקא באופן של „לעאן”, יגיעה בתורה, כדלהלן בסעיף ה'.

ואופן זה של אחדות מבהיר את האחדות המיוחדת הנוצרת בין יוסף ליהודה, אשר

(19) ראה ביארה"ו (שבהערה הקודמת) בביאור המשך דברי ר' יצחק ור' יהודה שבוזר שם (עד „ויגש אליו – תקרובתא דעלמא כו" – שהכל המשך אחד, ע"ש.

(20) ראה גם תו"א ריש פרשתנו (מד, א).

(21) ראה זוהר שם (ור, ריש ע"ב) בהמשך הדיבור, בפי' כי הנה המלכים נועדו – „תרין עלמין מתקשרן כחדא ..

תרין עלמין קדישין עלמא עלאה ועלמא תתאה”. (22) הדיקן „יתבי ליליא חד” – נת' בלקוטי לוי"צ שם.

הוספה

בשורת הגאולה

י.

מהטעמים לכך שהמעמד ומצב ד, ויחי יעקב בארץ מצרים¹ (שגם בזמן הגלות נעשה יהודי בעה"ב על העולם, „אדוני הארץ“², ולכן מקבל עזר וסיוע ממלכות המדינה באופן ש, טוב כל ארץ מצרים לכם הוא³) מודגש ביותר בדורנו זה:

כיון שדורנו זה הוא דור האחרון של הגלות ודור הראשון של הגאולה, מודגשת בו ההכנה להפיכת הגלות ע"י „טעימה“ מעין זה בזמן הגלות – שבסמיכות לסוף הגלות נעשה מעמד ומצב ד, ויחי יעקב בארץ מצרים, והולך וניתוסף ככל שמתקרבים יותר להפיכת הגלות בגאולה האמיתית והשלמה.

... ובמיוחד בשנת „נסים“ (תש"נ) ושנת „נפלאות אראנו“ (נ"א) – כפי שראינו במוחש הנסים והנפלאות בתקופה האחרונה, כולל ובמיוחד בנוגע להיחס דמלכות המדינה היא („מעצמת-על“) לאפשר ולעזור ולסייע לבנ"י להיות במעמד ומצב של הרחבה, לצאת מן המיצר אל המרחב, באופן שגם בארץ מצרים (ברגעי הגלות האחרונים) יהי' אצלם מעמד ומצב ד, ויחי יעקב,

וכל זה – מפני שעומדים בסמיכות ממש להגאולה האמיתית והשלמה ע"י משיח צדקנו, ובלשונו של דוד מלכא משיחא, „נעים זמירות ישראל“, במזמור פ"ט: „כרתי ברית לבחירי נשבעתי לדוד עבדי“, „מצאתי דוד עבדי בשמן קדשי משחתיו“, ועד לסיום וחותרם המזמור: „ברוך ה' לעולם אמן ואמן“, „ראה . . ביאת המשיח, על כן

- (1) ויחי מז, כח.
- (2) מקץ מב, ל. לג.
- (3) ויגש מה, כ.
- (4) פסוק ד.
- (5) פסוק כא.

האופן השני הוא, כאשר האחדות היא על ידי אמצעי המקשר ומחבר בין שני הענינים, אחדות זו נובעת מהמשותף והדומה שבין שני הענינים, על ידי ה„ממוצע“ המקשר, ובאופן זה האחדות היא דוקא מצד מהותו המסוימת של כל ענין.

אך גם אחדות זו אינה באופן ששתי המציאויות מתחברות ביניהן כפי שהן, כי החיבור אינו בין הדברים כשלעצמם, אלא כפי שהם מתקרבים זה לזה, שהעליון שרוי באופן של ירידה, והתחתון – בעליה²⁹.

כדוגמא לכך הוא החיבור בין שכל ומדות³⁰. אמנם, המדות נובעות מהשכל, אך כיון שהשכל והמדות הם שני „עולמות“ שונים, ואף הפכיים – שהרי מהותו של השכל היא קרירות ו„התיישבות“, ואילו מהותן של המדות היא חמימות והתלהבות – הרי הדרך שבה „גולדות“ המדות מן השכל היא על ידי האמצעי המחבר, שהוא המדות שבשכל, שאז מתחברים ומתאחדים השכל והמדות. אך החיבור אינו של מציאות השכל עצמו, ואף לא של מציאות המדות עצמן, אלא החיבור הוא בדרגה שבה מתמעט תוקפו של השכל, ובדרגה שהמדות הן בהתבטלותן ובהתמעטות³¹.

כלומר, החיבור שבין שני ענינים, ובמיוחד בין עליון לתחתון, אינו אמיתי. אלא, אחת מן השתיים: אם האחדות היא על ידי אור עליון המביא לידי התבטלות שני הענינים, הרי אז השלום והאחדות הם בכללות הענינים ובדמיון שביניהם, אך במשמעותם היחודית המסוימת הם נשארים שונים ונפרדים³². וכאשר החיבור

„אתאחדו דא בדא“, במתאחדים באחדות מוחלטת „בשלימו“.

ד. אחדות יכולה להיות בשתי דרכים

ההסבר לכך הוא:

האחדות בין שני „עולמות“ יכולה להיות באופן כללי בשתי דרכים:

(א) על ידי אור עליון המאיר עליהם, שהוא נעלה משני עולמות, ענינים שונים.

(ב) על ידי אמצעי מקשר בין שני הענינים.

ההבדל בין שני האופנים הוא:

כאשר שני ענינים מתבטלים מפני האור שמעל שניהם, והם מתאחדים ביניהם, בדומה לשני שרים הבטלים לפני המלך, הרי האחדות אינה ממציאותם העצמית, אלא כמאמר חז"ל²³ על הפסוק²⁴, „המשל ופחד עמו עושה שלום במרומו“, „מיכאל שר של מים“²⁵ גבריאל שר של אש ואין מכבים זה את זה²⁶, אחדות זו נובעת מפני שהקב"ה עושה שלום במרומו – על ידי האור העצום של הקדוש-ברוך-הוא אין שר של מים ושר של אש חשים במציאותם, ולכן אינם חשים בניגודים ובשוני ביניהם²⁷.

אך באופן זה של אחדות אין שלמות מוחלטת, כי האש והמים שבהם אינם מתאחדים. האש והמים לכשעצמם נשארים במציאותם, והתאחדותם נובעת רק בהתבטלות ההרגשה העצמית של כל אחד ואחד. „כשמרגישים“ את המלך, הקדוש-ברוך-הוא, אין הם מרגישים את עצמם²⁸.

(29) ראה סה"מ תש"ג ע' 130.

(30) ראה רמב"ם הל' יסודות פ"ד ה"ה. בד קודש פ"ב ואילך, ורפ"ד.

(31) להעיר מסה"מ תש"ד ע' 18 ואילך.

(32) וכפשוטו הלשון בבמדב"ר שם: לא זה מו"ק את זה .. ולא זה מכבה את זה. וע"ד השלום במכת ברד בין אש ומים שהובא (בבמדב"ר שם. וכן בשהש"ר שם) בהמשך להג"ל (וראה גם שמו"ר פ"ב, ד) „צלוהיות של ברד מלאות אש ולא זו מכבה זו ולא זו מכבה זו .. כיון שראו מלחמתו של מה"מ הקב"ה .. עשו שלום ביניהם ועשו מלחמת הקב"ה במצרים“ (הל' בשהש"ר שם). אבל כ"א פעל כפי תכונתו, הברד (מים) פעולתו, והאש פעולתו. וראה שמו"ר שם: מהו מתלקחת מת לקחת לאחר שמכוה הברד לוקחו האש ושורפו (וראה הפי' והלשונות בבמדב"ר

(23) במדב"ר פ"ב, ח. ויש"נ. אגה"ק סי"ב.

(24) איוב כה, ב.

(25) כ"ה באגה"ק שם. בבמדב"ר שם: מיכאל הוא שלג. ועד"ז הוא בשהש"ר פ"ג, יא: מיכאל שר של שלג. ובתנחומא פרשתנו ו: מיכאל מן המים.

(26) בבמדב"ר: לא זה מו"ק את זה ולא זה מו"ק את זה (ועד"ז בתנחומא פרשתנו שם). והלשון „מכבין“ הוא בבמדב"ר שם לגבי השלום במלאך עצמו. אבל בשהש"ר שם, ולא זה מכבה זה ולא זה מו"ק זה (וראה בהמשך שם בנוגע לכמה עניני שלום: ולא זה מכבה זה).

(27) ראה אגה"ק שם. לקו"ת אמור לה, א. ובכ"מ.

(28) ראה סה"מ פ"ר ע' רכו. ושם „רק שאינן כמציאותן ומותן כו“.

ונעלית על מלכות יוסף, אלא שהיא גם⁶¹ מלכות ישראל.

ולכן מגיעים על ידי „ועבדי דוד מלך עליהם .. ודוד עבדי נשיא להם לעולם:“ מלכותו אינה בדרך של התנשאות ורוממות, אלא דוקא באופן של התבטלות כ„דוד אביו“, אשר היה בשיא ההתבטלות והענוה⁶².

בחסידות בפי' ויגש אליו יהודה הרי זה באופן „לאתאחד דא בדא למהוי כלא חד“.

(61) ראה המשך תרס"ז ס"ע תקלד בהמשך להביאור דלעת"ל יהי' יהודה למעלה מיוסף וכמ"ש דוד עבדי נשיא להם, שיתגלה שרש ומקור האמיתי דבחי' מלכות, מסיים „אלא שהגילוי יהי' לעתיד ג"כ ע"י יוסף בחי' נשמות דמ"ה אבל זהו שיתגלה ע"י בחי' אמיתית ההמשכה שממשיכים נשמות דב"ן בעבודתם“.

(62) „שוית' דרוממת" – מגזירת „דומם“ (תהלים קלא, ב. ובראש"ע שם). וראה גם רמב"ם סוף הל' לולב. – וצ"ע ממשנ"ת בחילוקי הביטול דמשה (מה), אברהם (עפר ואפר), דוד (תולעת) – ראה אורח"ת (יהל אור) לתהלים ע'.

כפי שנרמז הדבר גם בדברי הרמב"ם⁶³ – „ואם יעמוד מלך מבית דוד הוזה בתורה ועוסק במצוות כדוד אביו“. כלומר, לא זו בלבד שיעסוק במצוות מתוך התבטלות כדוד אביו, אלא גם לימוד התורה שלו יהא מתוך יגיעה והתבטלות⁶⁴ – וזאת בדומה לאיחוד של שתי המעלות יחד – תלמוד (יוסף) ומעשה (יהודה).

(משיחת ומאמר ש"פ ויגש תשל"ב;

מאמרי ד"ה ועבדי דוד תשמ"ב)

פא. וראה מצה זו – תר"מ פל"ג*.

(63) הל' מלכים ספ"א.

(64) ראה גם המשך תרס"ז ס"ע תקלה ואילך.

(*) ובמ"א איתא בהמשך לזה שהבעש"ט הי' רגיל לומר בתפלות אף (קוף) – ראה מכ"כ מ"ח אדמו"ר (התמים) ח"ב ע' 150. אגרות קודש ח"ב ע' שסג. בית רבי ח"א פס"ז – ושורזי דרגת הביטול דלמטה מ„תולעת“, בהיותו בע"ח דומה לאדם.

לזכות

כ"ק אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח



ויהי"ר שעי' קיום הוראת

כ"ק אדמו"ר מלך המשיח (בשיחת ב' ניסן ה'תשמ"ח)

להכריז יחי, יקויים הבטחתו הק',

שההכרזה תפעל 'ביאת דוד מלכא משיחא'



יחי אדוננו מורנו ורבינו מלך המשיח לעולם ועד

הוא על ידי „ממוצע“ המחבר את המשמעות המסויימת של כל אחד, הרי אין זה בדרגתם האמיתית, אלא העליון כבר „אינו“ עליון, והתחתון כבר „אינו“ תחתון³³.

כדי שתהיה אחדות אמיתית, שהדרגה המסויימת כפי שהיא תתאחד עם הדרגה האחרת כפי שהיא – העליון בדרגתו האמיתית בהיותו עליון, והתחתון בהיותו תחתון – יש צורך בגילוי ענין האמת³⁴, שמדת האמת היא המבדיל מן הקצה אל הקצה³⁵, והמקשר בין הפכים.

ה. האמת שבתורה מאחדת את העולמות

ועל כך מוסבר כאן בזהר:

יש „עלמא תתאה“ ו„עלמא עילאה“ כפי שהם מצד הבריאה, „דכד ברא קודשא-בריך“ הוא עלמא עבד עלמא תתאה כגוונא דעלמא עילאה, שלפי זה הם רק „כגוונא“ – דומים, „וכולא דא לקבל דא“, כך שעלמא תתאה הוא כלי²⁰ המקבל מעלמא עילאה. אך החיבור ביניהם באופן של „למהוי כולא בשלימו חזד“ הוא

ושהש"ר שם). ולהעיר מדעת ר"ג (בבמדב"ר וכן בשהש"ר) שם: אם וברד פתוכים זה בזה .. כהדא שאשיתא כ'ל. וראה יפ"ת לשמו"ר שם (ובשאר מפרשי המדרש במקומות הנ"ל), בהג' ובפי' הלשונות והדיעות במדרשים הנ"ל. פרש"י וארא ט, כד ובשפ"ח שם. ואכ"מ. וראה הערה הבאה.

(33) להעיר מב' האופנים בהתכללות הכחות ד"ה לסרבה המשרה ש"ת (סה"מ קונטרסים ח"ב תלד, א ואילך). ובכ"מ. וראה בד קודש שם: (א) כמו שהם בעצם הנפש שהם באחדות גמורה שהתכללות הוא לא מצד עצמם ולא בהם כ"א מצד מקורם (וגם כחות הפכים דמוחין ומדות עד"מ יכול להיות שניהם בהתגלות, כמו שבעת שמחה שמתגלים כחות עצמ' יכול להיות בתוקף התפעלות המדות ובתוקף התגלות המוחין). אבל אין כלולים זה עם זה. (ב) אופן התכללות שהן כלולות זע"ו, והתכללות זו שייכת רק בהתפשטות הכחות שהם בבחי' חלישות. ע"ש.

(34) במאמרי אדה"ז – פרשיות ח"ב (ע' תרמח) ועד"ז בכ"מ (וראה גם אגה"ק שם) מבואר דגם ענין הג"ל דעושה שלום במרומיו הוא מצד קו האמצעי. אבל לכא' והו מצד הענין שבקו האמצעי שמקבל הארה ממקום שהוא למעלה מחו"ג. ע"ש. ולא מצד ענין האמת שמבדיל מן הקצה אל הקצה.

(35) להעיר מבד קודש שם.

על ידי הכנה והקדמה של „לעאן באורייתא“³⁶:

כיון שהתורה היא אמת³⁷, הרי היא המבדיל מן הקצה אל הקצה, היא מקשרת בין הקצה העליון ביותר ועד הקצה התחתון ביותר, ואז מתגלית האמת של כל דרגה ודרגה, אשר המציאות האמיתית של כל עולם היא האלקות – אין עוד מלבדו³⁸, וחזרו מהותו של כל עולם, ושל כל נברא ויצור מסויים, להכיר באלקות³⁹ כמהותו של כל עולם, ולגלות שאין עוד מלבדו.

אך כדי שהאמת שבתורה תורגש בעולם, בעלמא עילאה ובעלמא תתאה, יש צורך בעבודתו של⁴⁰, „אדם עליה בראתי“⁴¹ – תכלית זו מתבצעת על ידי ישראל.

ולכן מקדים הזוהר ואומר „הווי יתבי ליליא חד ולעאן באורייתא“, כי דוקא על ידי יגיעה בתורה – „ולעאן“ – על ידי ההתבטלות לתורה, נעשים לכלי שבמצעותו מתגלית בחינת האמת שבתורה⁴², ומביאים לידי „למהוי כולא בשלימו חזד“, אחדות עלמא תתאה עם עלמא עילאה כפי שהם⁴¹, כי ניכרת המציאות האמיתית של כל עולם, כדלעיל.

(36) ע"ד דפדה בשלוש מקרב – הוא ע"י תורה דוקא (ולא תפלה) – ראה דרשים ד"ה פדה בשלום (תרנ"ט ע' קסב ואילך). תשד" (ס"ט ואילך). (ועוד).

(37) ראה בארוכה עד"ז (וע"ד הממוצע תורה) – סה"מ תרנ"ט ס"ע עט ואילך. המשך תער"ב ח"ב פרק שסא"ב (וראה שם פרק שסד). וראה גם המשך תרס"ז ע' שפו ואילך (וראה גם שם ע' קד ואילך). ובכ"מ.

(38) ואתחנן ד, לה.

(39) ראה לקו"ש ח"ז ע' 19 ובהערה 55 שם.

(40) כי זה שתורה הוא ממוצע המחבר „ב' מהותים יחד וממילא ההתחברות הוא בעצם מהותם ממש“ (ל' המשך תרס"ז שם ריש ע' שפו) הוא כפי שתורה הוא ממוצע בין אוא"ס לנש"י. אבל הממוצע תורה בין אוא"ס לעולמות הרי"ז באופן דממוצע המפסיק (סה"מ ש"ת ע' 17. ועוד). ורק ע"י עבודת ישראל „ולעאן באורייתא“ הרי הם פועלים החיבור בעולמות ע"ד שהוא בנש"י.

(41) ראה ביאורו"ז שם (כה, ד ואילך).

(42) וכידוע בפירוש הזוהר (ח"א קל, ב), „יעשה למחכה לו (ישע"י סד, ג) .. אינו דחוקין למלה דחכמתא ודייקין לה כו" – ראה בארוכה המשך תרס"ז ד"ה ואברהם זקן דו"ה ויתן לך. וראה גם שם ע' תכב ואילך, דמה שנקבע הלכה כב"ה שנוחין ועלובין היו (עירובין יג, ב) – כי הלכה היא בחי' „אמת לאמיתו“ שבתורה (ע"ש). ובלקו"ש חכ"א ע' 115. וש"ג).

1. יוסף ויהודה – תלמוד ומעשה

לפי כל האמור לעיל מובנת גם המשמעות של הגשת יהודה ליוסף – „תקרובתא דעלמא בעלמא לאתאחא דא בדא למהוי כולא חד”. כדי להבין זאת יש להקדים:

ידוע⁴³ ההבדל בין יוסף ליהודה בעבודת ה', שמהותו של יוסף היא תלמוד, ומהותו של יהודה – מעשה. לפיכך, בזמן הזה נעלה יוסף מיהודה, ומשום כך „ויגש אליו יהודה” – הגשת יהודה אל יוסף, כפי שאכן נפסקת המסקנה⁴⁴ בגמרא, ש„תלמוד גדול”. אך לעתיד לבוא יהא יהודה נעלה מיוסף – „ועבדי דוד מלך עליהם” – כי לעתיד לבוא תתגלה מעלת המעשה, ויהיה „מעשה גדול”.

ולכאורה, יש להסביר:

בגמרא נאמר, שהטעם לכך ש„תלמוד גדול” הוא משום ש„תלמוד מביא לידי מעשה”, וממילא „נמצאו שניהם בידו”⁴⁵: ישנן שתי המעלות, הן של תלמוד והן של מעשה⁴⁶. מכך מובן לגבי העתיד לבוא, שהאמירה ש„מעשה גדול” משמעותה, שהוא יהא גדול לא רק מן התלמוד בפני עצמו, אלא אף מן התלמוד הכולל את מעלת המעשה – „שניהם בידו”, ודרוש הסבר, כיצד ייתכן לומר, ש„המעשה” יהיה נעלה יותר מ„שניהם בידו”?

הכרחי אפוא לומר, שלעתיד לבוא יהיה „המעשה גדול”, משום שאז יכלול בתוכו המעשה את שתי המעלות, של המעשה ושל התלמוד.

ויותר מכך: כשם שבתקופתנו „תלמוד מביא לידי מעשה”, כך לעתיד לבוא יהא להיפך, שעל ידי ה„מעשה” יגיעו למעלת התלמוד^{46*}.

43 אה"ת ריש פרשתנו. שם (כרך ה) התקפה, א. ענין הגשת יהודה ליוסף תרכ"ט. ד"ה ועבדי דוד (הא' והב') תרצ"ט (תש"ח). ועוד. וראה תו"א ותו"ח ריש פרשתנו עד"ו – בענין שמים וארץ.

44 קידושין מ, ב.
45 פרש"י קידושין שם ד"ה שהתלמוד.
46 ראה אה"ת וד"ה ועבדי שבהערה 43. המשך תרס"ז ע' תקכח ואילך.
46* עיין גם אה"ת סידור ע' רכו.

2. ההלכה – ידועה בלי לימוד

ויש לומר, שההסבר לכך הוא:

בתחלה, יש להקדים ולציין את התמיהה – כיצד יידעו את המעשה אשר יעשון לפני שילמדו, „תלמוד”?

ויש לומר: לעתיד לבוא ימומש הייעוד „ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ”⁴⁷, וממילא „אעביר” את האפשרות של „יצרו אנסו”⁴⁸, ויהיה מצב של „ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר... כי פי ה' דיבר”⁴⁹, ועד כדי כך שהתאנה תועק שלא יעשו בה מלאכה, ולא ילקטו אותה בשבת⁵⁰. ואם כך, לא יהיה צורך בלימוד הלכות שבת כדי למנוע מעשה כזה, כשם שילד פועט אינו מכניס ידו אל תוך האש⁵¹, וכשם שהבהמה⁵¹ אינה קופצת אל תוך האש⁵².

ח. התבטלות חיצונית, או מעצם הנפש

בתורת החסידות מוסבר⁵³, שהטעם של הסובר ש„מעשה גדול” אינו משום מעשה המצוות כשלעצמו, אלא משום ש„מעשה” הוא מלשון „מעשין על הצדקה”⁵⁴, ענין הכפיה. מעשה המצוות הוא לאמיתו של דבר משום

47 זכר' ג, ב.

48 ראה רמב"ם הל' גירושין ספ"ב.

49 ישע' מ, ה.

50 מדרש תהלים (שוי"ט) עג בסוף. יל"ש ירמ' רמז שטו בסופו. ולהעיר מתענית יא, א. תגיגה טו, א. – ולהעיר מאה"ת ואתחנן ע' רעו.

51 ועפ"ז מובן דיוק הדוגמאות שבאגה"ק סכ"ז (קמג), סע"א. ע' 290. – ובמדרש תהלים ויל"ש שם ממשך: בעולם הזה אדם הולך לשמש עם אשתו והיא נדה אין מי מעכב בידו אבל לעתיד לבוא אם רצה לעשות האבן וועקת ואומרת ממקום מושבה נדה היא.

52 שלכן פטור השומר באם נשתתית ועשתה כן (עיין טור וסמ"ע חו"מ ד"ס שפג ושוי"ע שם סו"ס תיח לגבי מדיק במהו. וראה גם ב"ק (נד, ב), רמב"ם הל' נזקי ממון (פ"ב ה"ט) – מהשיעור דמוצש"ק פ' יגש (א' ויח) תשמ"ח), שוי"ע חו"מ (ס' תי' ס"ט) – לגבי בור).

53 ראה אמרי בינה שער הק"ש פצ"ב. ד"ה ושננתם במאמרי אה"ז – תקס"ז (ע' דש ואילך) ואה"ת ואתחנן (ס"ע רלט ואילך). תרס"ז שם. ד"ה ועבדי דוד שבהערה 43. ועוד.

54 ראה ב"י לטו"ז סרמ"ח.

קבלת עול מלכותו יתברך, משום הכפיה וההתבטלות כלפי רצון העליון. ולכן „מעשה גדול” – משום שהשורש של ההתבטלות והכפיה, שווה משמעות מעשה המצוות, הוא בעצם הנפש, הנעלה מן השכל, מן התלמוד.

וזהו ההבדל בין תקופתנו לבין לעתיד לבוא:

ההתבטלות⁵⁵ שבזמן הזה היא בבחינת יראה תתאה, התבטלות חיצונית, הקשורה לכח הנמוך ביותר, יראה וקבלת עול. ולכן בזמן הזה תלמוד גדול, שהתלמוד מביא לידי מעשה, כי הדרגה של כפיה ומעשה נובעת מן התורה, החכמה, לפי סדר ההשתלשלות של כוחות הנפש – שכל, מדות, ואחר כך מחשבה דיבור ומעשה.

אך לעתיד לבוא תתגלה ההתבטלות שבמעשה, התבטלות מצד עצם הנפש, ומשום כך „מעשה גדול”. וכיון שעצם הנפש הוא השורש של כל כוחות הנפש, לפיכך, כאשר מתגלה עצם הנפש, על ידי מעשה, מתגלים ממילא כל כוחות הנפש, כפי שהם מצד שורשם, עצם הנפש⁵⁶.

יצא מכך, ש„מעשה גדול” שלעתיד לבוא יש בנוסף למעלת המעשה, גם מעלת התלמוד, ויותר מכך – התלמוד כפי שהוא קשור לעצם הנפש.

ט. מלכות יהודה לעתיד לבוא – אחדות

לפי זה יובנו שני הניגודים שיהיו במלכות יהודה לעתיד לבוא – מצד אחד „ועבדי דוד מלך עליהם”, אך מצד שני הדבר אינו באופן ש„יוסף” מתבטל, אלא שיש אחדות בין יוסף ליהודה – „ועשיתים לעץ אחד והיו אחד ביד”:

הטעם לכך ש„ועבדי דוד מלך עליהם” הוא,

55 ראה תו"א פרשתנו מד, א. תו"ח פרשתנו פ"א. אה"ת לשה"ש עה"פ קורות בתינו. – ולהעיר שבתו"ח ואה"ת מפרט שתי דרגות בביהמ"ק – דלעת"ל ודשלמה שהוא (רק) בדוגמא דלעת"ל. ואכ"מ.

56 ראה עד"ז קונטרס ענינה של תורת החסידות (ס"ה ואילך) לגבי יחידה שבנפש ויחידה שבתורה, ולהיותה „עצמי” נמצאת בכל דבר. ע"ש.

משום שדוקא ה„מעשה”, שמשמעותו התבטלות וכפיה, קשור לדרגת עצם הנפש, שנעלית מכל הכוחות.

אך מעצם עובדה זו מתגלית בכל כוח בפני עצמו מהותו האמיתית, כפי שהיא בעצם המציאות, וההתבטלות שבכוח זה מצד עצם הנפש, שהשכל והלימוד אינם ענין בפני עצמם, שכל כפי שהוא שכל כשלעצמו⁵⁷, אלא כפי שהוא חלק מן העצם ממש⁵⁸,

ומשום כך נוצרת דוקא אז האחדות האמיתית, „ועשיתים לעץ אחד והיו אחד ביד”⁵⁹, כפי שיוסבר:

כאשר „תלמוד מביא לידי מעשה”, הרי למרות שעל ידי כך „נמצאו שניהם בידו”, בכל זאת הם נשארים שני ענינים נפרדים. וכיון ש„תלמוד מביא לידי מעשה”, לכן „תלמוד גדול” באופן שהוא מעל למעשה.

אך כאשר על ידי המעשה מתגלית ההתבטלות שמצד עצם הנפש, וכך מתגלית האמת שבכל כוחות הנפש בפני עצמם – אז נעשית אחדות „בשלימו חד” בין כל הכוחות⁵⁹.

ומכך לומדים על מלכות דוד לעתיד לבוא, שהיא לא תהיה באופן⁶⁰ שמלכות יהודה גוברת

57 ראה לקו"ש ח"ח ע' 5 – אופן הג' בגילוי נקודת היהדות, נעשה כל מציאותו עד שהשכל מצ"ע מחייב ומבין בהתאם עם נקודת היהדות.

58 ראה תו"ח שם פ"ב לגבי יתרון מעלת ביהמ"ק (בחי' יהודה) לגבי משכן (בחי' יוסף), שלכן נעשה עיקר הבית מאבנים ועפר שהם בחי' דומם: וזהו טעם ענין על' בחי' הדומם לעץ* דלע"ל בבה"מ המעויבה שע"ג הקורות וגם הדפנות שהן כמו אהו"י שנולדים מן השכל גם הם יהי' מאבנים ועפר שהוא בחי' הביטול אמיתי בחי"ע דוקא שגם התפעלות אה"י בתענוגים שנק' יש מורגש גם הם יהיו בבחי' הביטול דחי"ע ויר"ע.

59 ומה שמעשה גדול הוא לפי שמעשה (הביטול) שמצד עצם הנפש) הוא הסיבה לגילוי מעלה זו בתלמוד.

60 בתנחומא פרשתנו שם מפרש בנוגע ל„ואת יהודה שלח לפנינו” (פרשתנו מז, כח) שהוא ע"ד עושה שלום במרומו – מיכאל וגבריאל – ואולי י"ל שהוא הפ' ע"פ פשוטם של דברים „יהודה ויוסף, אז היה וזה שור אתמול מתנחנן זה עם זה ועכשיו הוא משלחו אצלו” (ל' התנחומא שם). אבל ע"פ פנימיות התורה בזהר כו' (וההסברה

(*) כ"ה בתו"ח שם ו"ל שהוא ע"ד יגש אליו יהודה. וצ"ע ואולי צ"ל „על הענין”. – ובכמה כתי' דהאמור הלשון: הדומם לענין.